

UVOD

društvene misli i oba su doprinela interdisciplinarnosti (filozofije, sociologije i istorije); štaviše, Propast Zapada i Proučavanje istorije su u punom smislu reči postdisciplinarna dela.

Osvald Špengler

Istorijski i teorijski kontekst nastanka dela Propast Zapada

Kritika sheme stari – srednji – novi vek. Špenglerov metod

Opravdano je shemu, po kojoj sve kulture prolaze kružnom putanjom oko naše sopstvene, nazvati ptolomejskim sistemom. S druge strane, radikalnu promenu u viđenju ljudske istorije, po kojoj ona čini sled kultura koje su sve jednako važne, treba nazvati kopernikanskim sistemom (Špengler, 2003, tom 1: 50-51).

Špengler kritikuje shemu stari-srednji-novi vek kao posledicu evrocentrizma. Kao alternativa se prikazuje mnogo objektivniji i uputniji model za tumačenje društvenih promena u vidu sagledavanja kultura u njihovoj suštini i samodeterminaciji. Svaka epoha ljudske istorije se sagledava kao jednako vredna pažnje društvenog naučnika. Ovakav pristup tumačenju ukida takozvane ključne tačke ili periode, velike vododelnice, poput veka Prosvete, i teleološka tumačenja.

Na tezu o istovremenosti se nadovezuje cikličko shvatanje društvenih promena. U pitanju je pre svega gledište koje društvenu promenu ne tumači kao napredak ili razvijanje imanentnih potencijala, već kao ponovljivu, tj. smatra se da svako stanje sistema predstavlja ponavljanje nečega što je ranije u istoriji već postojalo. Ono što je nekada bilo, ponovljeno je u životnom toku kultura koje su svoj život otpočinjale kasnije. Na delu je zapravo večno vraćanje istog. Sistemi nauke, religije, umetnosti, veliki ljudi u istoriji, ponovo su se pojavljivali u isto vreme i na istom mestu u kasnijim kulturama kao makroistorijskim sistemima. U tom smislu je teza o istovremenosti važna za cikličko shvatanje društvenih promena. Špengler govori o pojedinačnim kulturama kao organizmima. Svaka od njih prolazi kroz periode detinjstva, mladosti, muževnosti, starosti i smrti (Špengler, 2003, tom 1: 166).

Špenglerove kulture podležu jednom strogom determinizmu kome ne mogu ni na koji način izbeći. One prolaze kroz periode koji su analogni periodima kroz koje prolazi ljudsko biće za vreme svog životnog veka. Špenglerovo shvatanje metoda u pristupu tumačenja društvenih promena počiva na nekoliko ključnih postavki. Osnova za shvatanje njegovog metoda je razlika između doživljavanja i saznavanja, tj. između intuicije kao prosvetljenja, nadahnuća, životnog iskustva i eksperimentalne tehnike i razumskog iskustva. U potonjem slučaju, saznanja se izražavaju u obliku formula, shema i zakona, a u prvom slučaju poređenjem, slikom i simbolom. Kulture se mogu uspešno proučavati jedino dubokim razumevanjem (Špengler, 2003, tom 1: 98-99).

Špenglerov metod istorijskog proučavanja pokazuje mnoge sličnosti sa neokantovskim pristupom tumačenju

.....**NAMERNO UKLONJEN DEO TEKSTA**.....

band i Hajmsot, 1957: 270). Ako uzmemo u obzir navedena Špenglerova razmatranja, možemo jasno uočiti da je i on sledio metodološke ideje duhovnih nauka (Geisteswissenschaften).

Na ovom mestu je korisno istaći paralele između metodoloških ideja i pristupa Vilhelma Diltaja i pisca dela Propast Zapada. Diltaj je smatrao da je potrebno izgraditi povesni svet u duhovnim naukama. Objašnjenje prirodnih procesa razlikuje se od razumevanja. Između objašnjenja prirode i istorijskih celina postoji fundamentalna razlika. Duhovne nauke zahtevaju svoje sopstvene kriterijume, svoj poseban pojam iskustva, sistematiku i samorazumevanje spoznajnog subjekta (Diltaj, u: Vindelband i Hajmsot, 1957: 270). Špengler je, poput Vilhelma Diltaja, smatrao da je tumačenje istorijskih promena složen zadatak, te da su kategorijalni aparat i metode prirodnih nauka nedovoljni za pravilno shvatanje determinizama koji deluju u ovom polju stvarnosti.

----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU. -----

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com